

Güncel Örneklerle İslam'da Kul Hakları

1. Konunun Planı

- a- İslâmın, İnsanın Onuruna Verdiği Önem
- b- Kul Hakkına Dikkat Etmenin Önemi
- c- Günümüzde Yapılan Kul Hakkı İhlallerine Örnekler

2. Konu Açılımı ve İşlenişi

İslâm dini, hem dünya hem de ahiret huzuru için insana bir takım sorumluluklar yüklemiştir. Bu sorumluluklar insanların dünya da birlik içerisinde yaşayabilmesi içinde son derece önemlidir. İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinde dikkat etmesi gereken hususlara kul hakları denilmektedir. Günümüz dünyasında İnsan Hakları olarak da ifade edilen bu kavram, içerisinde birçok farklı unsuru barındırmaktadır. İnsan hakları, diline, dinine, ırkına cinsiyetine, milliyetine, sosyal statüsüne ve rengine bakılmaksızın insana insan olduğu için tanınan hakların genel adına denmektedir. İslam Dini insanlar arasında kul hakkının ihlalini yasak kapsamına alırken bunun yanında Müslümanların birbirleriyle olan diyaloglarının nasıl olması gerektiğini de bildirmektedir.

3. Konunun Özet Sunumu

İslam dinin en önemli hedeflerinden birisi dünya ve ahirette mutluluğu elde etmektir. Ahiret saadetini elde edebilmek için ise dünyadaki sorumluluklarımızı yerine getirmeli ve haklara riayet etmemiz gerekir. Günümüz insanını dikkate aldığımız zaman kul haklarının 4 ana başlıkta incelenmesi mümkündür.

1- Maddi zarar vermek (parasal): Hırsızlık, gasp, yalan söyleyerek mal satmak, sahte para vermek, başkasının malına zarar vermek, rüşvet almak gibi. İslâm temel ilkeler belirlemiş “Mallarınızı batıl yollarla yemeyin” diyerek kazanılan paranın ve maddi kaynağın nasıl kazanıldığının önemine dikkat çekmiştir. Müslüman helal haram hassasiyetine çok dikkat etmek zorundadır. Yediği

gıdaların nasıl helalliğine dikkat ediyorsa o gıdaların elde edilmiş şekilleriyle de helal olması, Müslüman için en temel unsurlardandır.

2- Kişinin canına ve vücuduna zarar vermek: Adam öldürmek, bir uzvunu kesmek, sakat bırakmak, bir kimseyi darp etmek gibi şeylerdir. Maalesef haberlerde en ufak meselelerden çıkan tartışmaları, ölüm vakalarını her gün okuyoruz. Halbuki bizim dinimiz “Bir insanın yaşamasına vesile olan sanki bütün insanlığı yaşatmış gibidir” buyurarak, insan hayatına verdiği önemi bizlere bildirmiştir.

3- Kişinin Haysiyet ve şerefine zarar vermek: Dedikodu-gıybet, iftira, alay etmek, sövmek, namus ve iffetine dil uzatmak gibi haysiyetle, şerefle ilgili şeylerdir. Bugün maalesef sosyal medya üzerinden insanları itham etmek, insanlar hakkında ileri geri konuşmak sıradan bir olay haline gelmiştir. Halbuki Müslüman konuşurken dikkatli davranır, yalan vb. bilgiler vermekten kaçınır. Hele iftira Müslüman için uzak durması gereken bir kavramdır. Hz. Aişe annemize atılan iftirayı Kur’ân’da sürekli okumamız bizlere iftiranın ne denli kötü bir huy olduğunu göstermektedir.

4- Kamu ve devlet malına zarar vermek: kaçak elektrik ve su kullanımı, park bahçelere zarar vermek, devlet malını israf etmek, vergi kaçırmak, devlet malını zimmete geçirmek, hile ve sahte evraklar düzenlemek vb. durumlar. Müslüman, hangi görevde olursa olsun, hangi hal üzerinde bulunursa bulunsun Allah’ın gözetimi altında olduğunun farkında hareket etmek zorundadır. Müslüman için yaptığı hatanın ortaya çıkması veya bilinmemesi önemli değildir. Zira Müslüman “o gün sırlar açığa çıkar” âyeti mucibince her daim Allah’ın huzurunda olduğunun bilincinde olarak hareket eder. Kamu malına özellikle hassasiyet gösterir ve kimsenin hakkına girmemek için elinden geleni yapar.

4. Konu Hakkında Başvurulacak Âyetler

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

Ey iman edenler! Karşılıklı rızâya dayanan ticaret dışında mallarınızı aranızda haksızlıkla yemeyin. Ve kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah size karşı çok merhametlidir. (Nisa 4/29)

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لُمْسِرُونَ

İşte bundan dolayı İsrâiloğulları'na şöyle yazmıştık: “Bir cana kıymaya veya yeryüzünde fesat çıkarmaya karşılık olması dışında, kim bir kimseyi öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir can kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur.” Şüphesiz peygamberlerimiz onlara apaçık deliller getirdiler. Ama bundan sonra da onların çoğu yeryüzünde taşkınlık göstermektedirler. (Maide 5/32)

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ

O gün bütün sırlar ortaya dökülecek. (Tarık 86/9)

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخَّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ

Sakın, Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma! O sadece, onların işini bir güne erteliyor ki, o gün gözler dehşetten dışarı fırlamış; Başları yukarıya kalkık, bakışları bir noktaya sabitlemiş, zihinleri bomboş kalmış olarak toplanma yerine koşarlar.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِمَّا زُكِرَ عَلَيْكُمْ فَرِحْتُمْ بِهَا فَلَا تَمَسُّوهُنَّ لَعَلَّ كُفْرًا تَكْفُرُونَ إِنَّ اللَّهَ يَأْكُلُ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ

Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar gûnahtır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Tabii ki bundan tiksindir! Allah'a itaatsizlikten de sakının. Allah tövbeleri çokça kabul etmektedir, rahmeti sonsuzdur. (Hucurat, 49/12)

5. Konu Hakkında Başvurulacak Hadisler

مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عَرِضِهِ أَوْ شَيْءٍ مِنْهُ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَكُونَ دِينَارٌ وَ دِرْهَمٌ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتِهِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ

Üzerinde (bir dîn) kardeşinin nefesine yâhut malına tecâvüzden doğmuş bir hakk bulunan kimse, dînâr ve dirhem bulunmayacak (kıyamet günün)den evvel, bugün dünyâda mazlumdan o hakkı bağışlamasını istesin. (Helalleşilmediği takdirde) zâlimin sâlih ameli bulunursa, ondan zâlimin zulmü miktarı alınır (da mazluma verilir). Eğer zâlimin haseneleri (iyilikleri) bulunmazsa, mazlumun seyyielerinden (günahlarından) alınıp zâlim üzerine yükletilir (Buhari, Mezalim, 10)

المسلم أخو المسلم لا يظلمه ولا يسلمه . وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةٍ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu düşmana teslim etmez. Din kardeşinin ihtiyacını karşılayanın, Allah da ihtiyacını karşılar. Müslüman'dan bir sıkıntıyı giderenin Allah da kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Bir Müslüman'ın ayıbını örtenin, Allah da kıyamet gününde ayıplarını örter.(Riyazü's-Salihin, Hadis No:246)

نَمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّهُ يَأْتِنِي الْخَصْمُ، وَلَعَلَّ بَعْضَهُمْ أَنْ يَكُونَ أْبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَأَقْضِي لَهُ، فَمَنْ قَضَيْتَ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ، فَلْيَحْمِلْهَا أَوْ لِيُدْرِهَا

Ben ancak bir beşerim. Hakikat bana aralarında davalaşan öyle hasımlar gelir ki onların kimi kiminden daha belîğ ve çenesi daha kuvvetli olur.

Delillerini güzel, açık ve süslü anlatabilir ve ben de onu doğru söyleyen bir adam sanıp lehine hükmederim. Binaenaleyh ben bir Müslümanın hakkını (haksız olan herhangi bir kimsenin lehinde hükmedersem (biliniz ki) o (hak) bir ateş parçasıdır. Artık onu dileyen sırtına yüklensin. Yahud onu farkederek rücu etsin. (Buharî, Şehadat 27)